

ANTYCZNA GRECJA

**POWTÓRZENIE PRZED EGZAMINEM
GIMNAZJALNYM 2013**

ANTYCZNA GRECJA

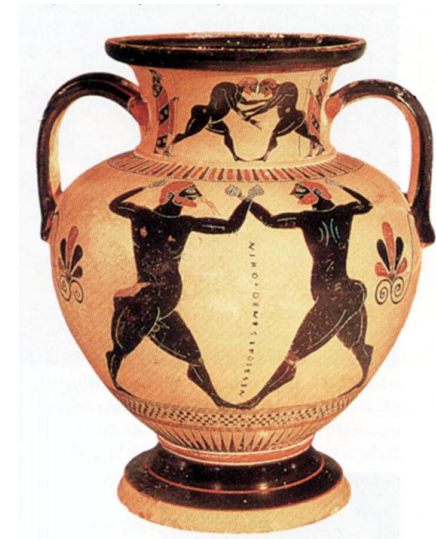
GRECJA

- **Hellada** – tak Grecy (Hellenowie) nazywali w starożytności swoją ojczyznę, ta górzysta kraina nie stanowiła wtedy jednolitego państwa, lecz była podzielona na niewielkie państwa – miasta (polis)

GRECY

- **Hellenowie** – tak nazywali siebie w starożytności mieszkańcy Grecji (Hellady), Hellenowie zamieszkiwali w różnych polis, ale mieli wspólne:
 - język
 - tradycje
 - kulturę
 - wierzenia (bogów)

POCZĄTKI GRECJI

- **KULTURA MINOJSKA** –
Kreta
- **KULTURA MYKEŃSKA** –
Peloponez

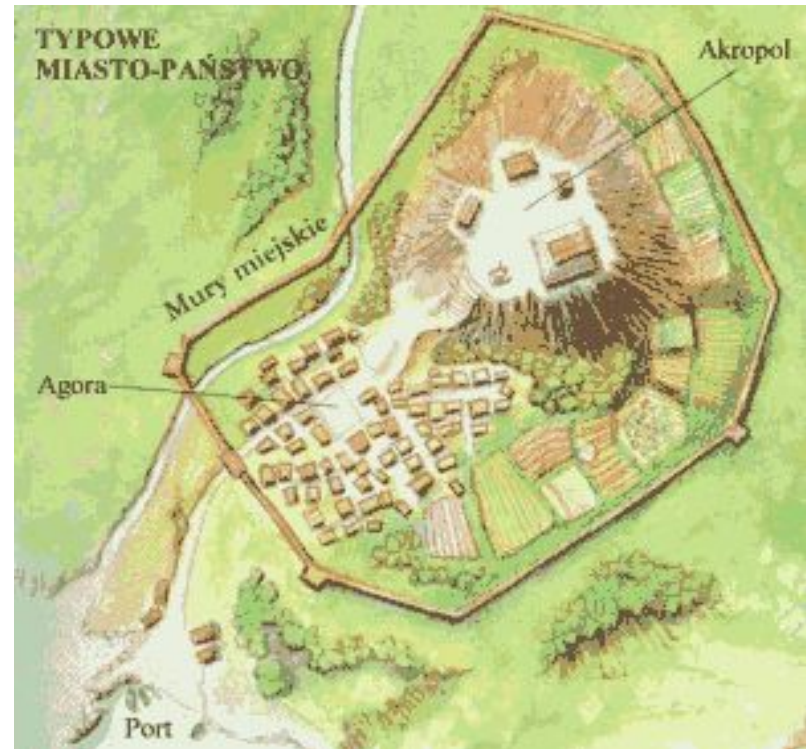
ZAJĘCIA GREKÓW

- handel i żegluga morska
 - rzemiosło (gł. garncarstwo)
 - hodowla owiec i kóz
 - rolnictwo
 - uprawa winnej latorośli i drzew oliwkowych
 - sadownictwo
-

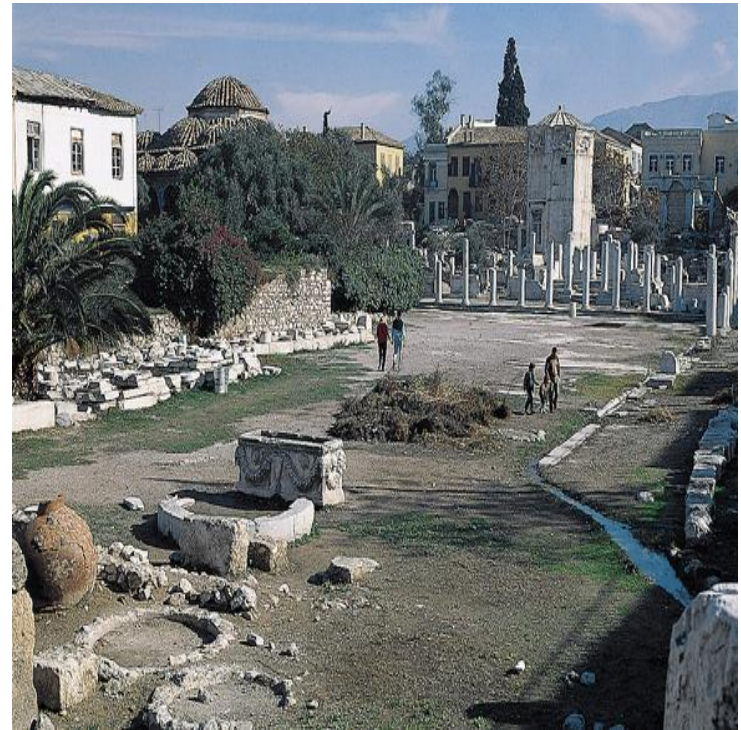
POLIS

- **polis** – tak w starożytnej Grecji określano „miasto – państwo”, obejmowało ono niewielki obszar jakiegoś miasta i otaczających je obszarów rolniczych (położone było zwykle w dolinach otoczonych przez pasma górskie lub na wyspach)

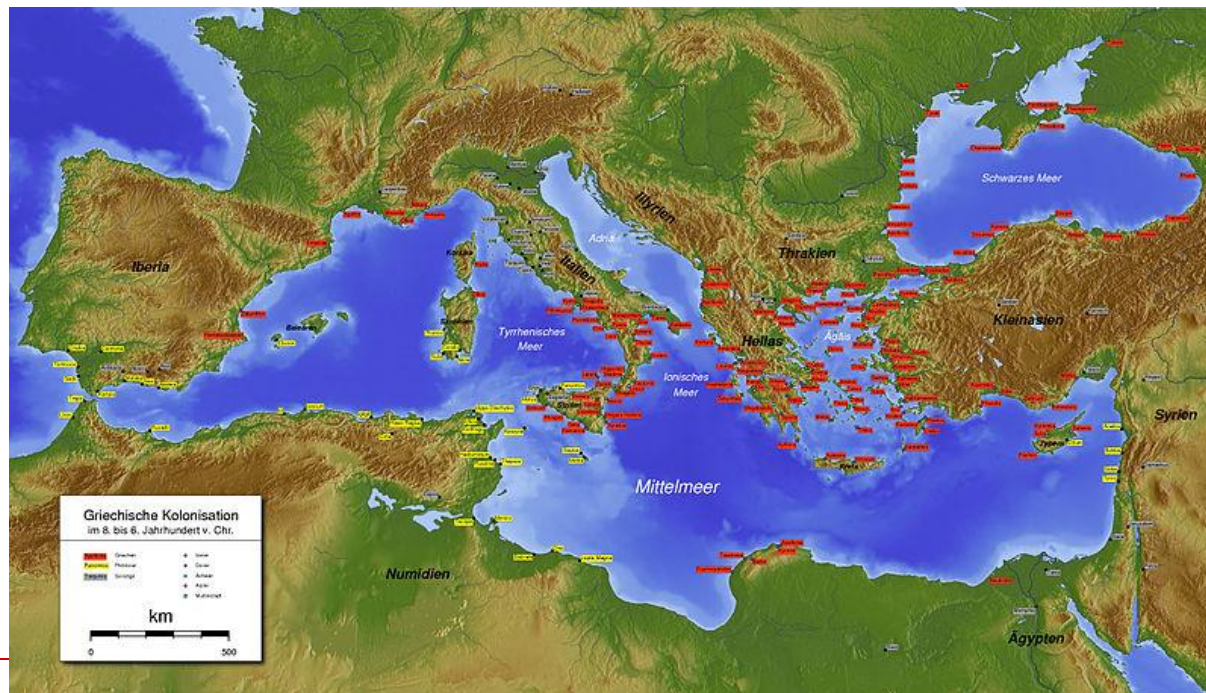
AGORA

- **agora** - centralny plac miasta greckiego (rynek), miejsce spotkań towarzyskich i dyskusji z politykami i filozofami, tam kupcy i rolnicy wystawiali na sprzedaż swoje towary, tam zbierali się także obywatele polis na obrady zgromadzenia ludowego, wokół agory znajdowały się urzędy państwowe i ołtarze bogów

KOLONIZACJA GRECKA

kolonie – były to miasta zakładane przez Greków poza Helladą (na wybrzeżach Morza Śródziemnego i Morza Czarnego)

Przyczyny kolonizacji:

- przeludnienie i brak żywności w Grecji,
- poszukiwanie nowych terenów pod uprawę i nowych źródeł surowców,
- nadmierny podział gospodarstw rolnych (nie można się było z nich utrzymać)

KOLONIE - METROPOLIE

WIERZENIA GREKÓW

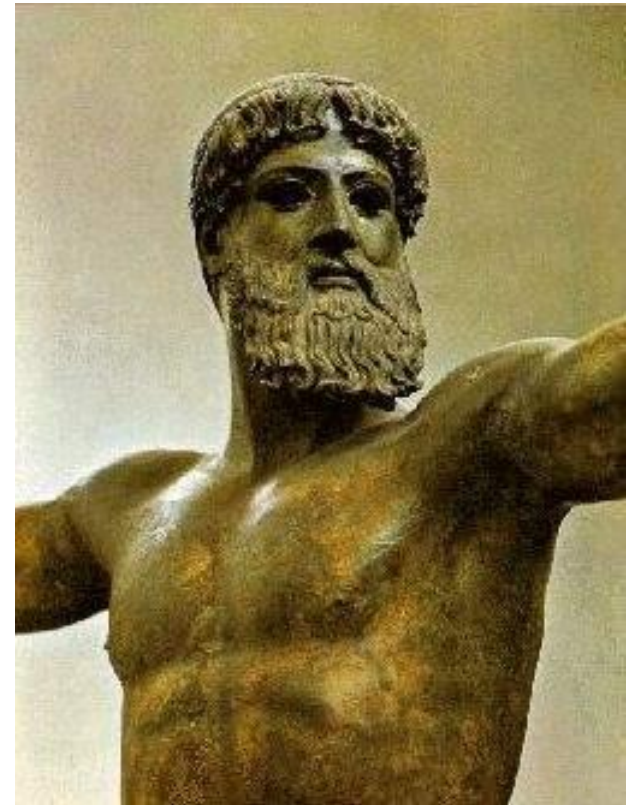
Grecy wierzyli w wielu bogów (politeizm), których wyobrażali sobie na podobieństwo ludzi (antropomorfizm).

Bogowie greccy byli nieśmiertelni i zamieszkiwali górę Olimp.

BOGOWIE GRECCY

Opowieści o bogach zawierające wyobrażenia o powstaniu świata i wyjaśnienia niezrozumiałych dla ludzi zjawisk to mity.

BOGOWIE GRECCY (cz. 1)

Imię boga	Czym się zajmował/opiekował?
Zeus	władca wszystkich bogów
Hera	opiekunka małżeństw i kobiet
Posejdon	bóg mórz i oceanów
Atena	bogini mądrości i sprawiedliwości
Apollo	bóg sztuki, śpiewu i muzyki
Hefajstos	boski kowal, opiekun rzemieślników
Hades	bóg świata podziemi i krainy śmierci

BOGOWIE GRECCY (cz. 2)

Imię boga	Czym się zajmował/opiekował?
Demeter	bogini urodzaju
Ares	bóg wojny
Hermes	boski posłaniec, opiekun kupców
Afrodyta	bogini miłości i piękności
Artemida	bogini łowów i dzikiej zwierzyny
Hestia	bogini ogniska domowego
Asklepios	bóg lekarzy, opiekun chorych
Dionizos	bóg wina i dobrej zabawy

WIERZENIA GREKÓW

- **wyrocznie** – były to miejsca, w których ludzie pytali bogów o to, co się wydarzy w przyszłości, naj słynniejsza grecka wyrocznia poświęcona Apollinowi znajdowała się w Delfach (kapłanka Pytia)

WIERZENIA GREKÓW

- **herosi** –inaczej bohaterowie, wierzono, że narodzili się oni ze związków bogów ze śmiertelnymi kobietami, po swoich boskich rodzicach herosi przejęli pewne nadludzkie cechy np. odwagę, siłę, urodę itp. (np. Achilles, Tezeusz, Herakles, Prometeusz)

AGONY

- **agony** – tak starożytni Grecy nazywali różne zawody i konkursy,
- **gimnazjony** – wydzielone miejsca do ćwiczeń fizycznych

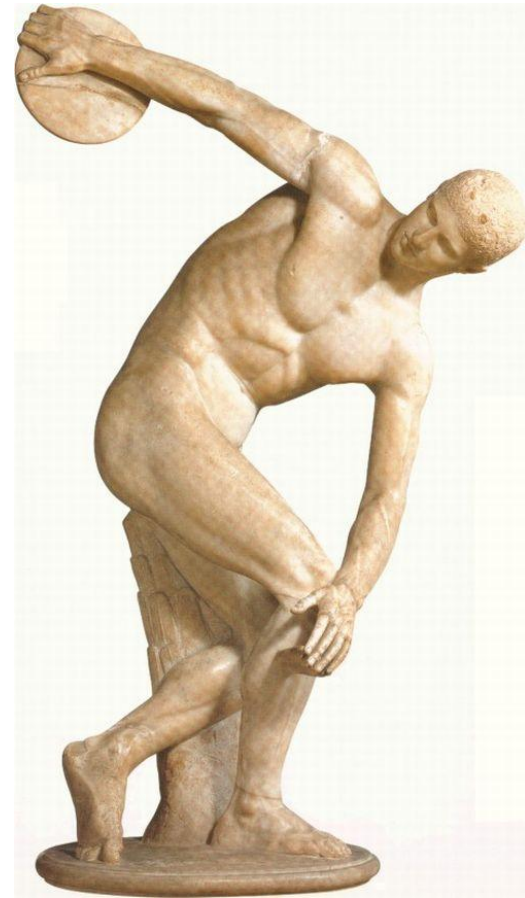
IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

- ❑ **igrzyska w Olimpii** - odbywały się co 4 lata od 776 r. p.n.e., trwały 5 dni, na czas zawodów ogłaszano w Grecji pokój, brali w nich udział tylko mężczyźni z Grecji, podstawę zawodów stanowił pięciobój

IGRZYSKA OLIMPIJSKIE

- Pięciobój: skok w dal, rzut oszczepem, rzut dyskiem, zapasy, bieg na odległość stadionu
- Nagradzano tylko zwycięzcę wieńcem z gałązek drzewa oliwnego ze świętego gaju Zeusa

ARMIA GRECKA - hoplici

- **hoplici** – byli to ciężkozbrojni żołnierze greckiej piechoty, uzbrojeni w krótki miecz, włócznię, tarczę, ubrani w zbroję, z hełmem na głowie, walczyli w szyku zwanym falangą

ARMIA GRECKA - hoplici

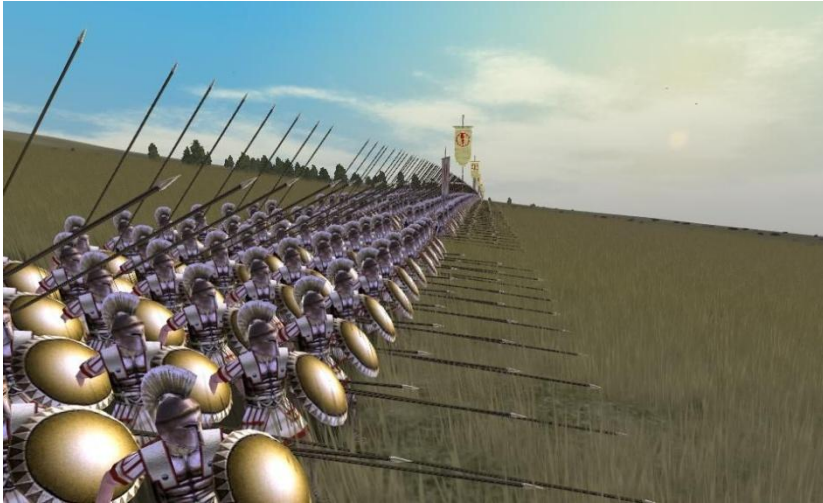

ARMIA GRECKA - falanga

- **falanga** – zwarty szyk bojowy greckich żołnierzy pieszych (hoplitów), żołnierze stali jeden obok drugiego, w kilku rzędach, w pierwszym najbardziej doświadczeni

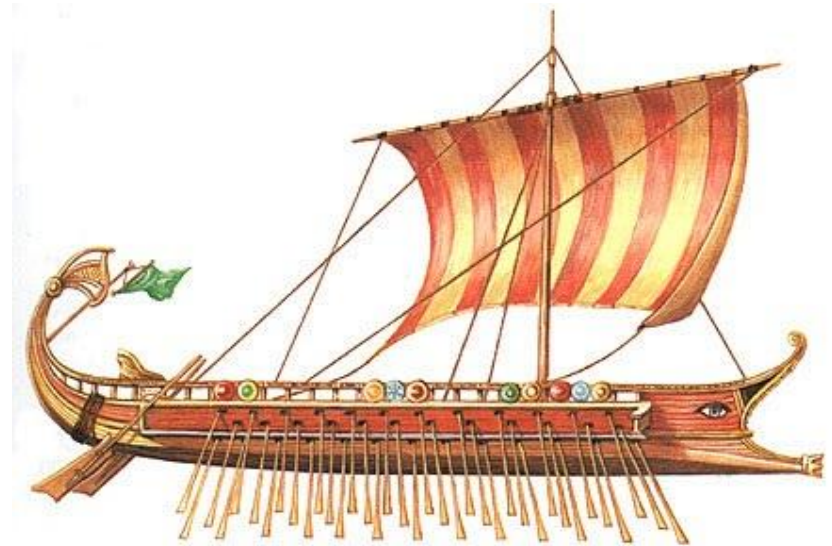

ARMIA GRECKA - falanga

GRECKI OKRĘT - triera

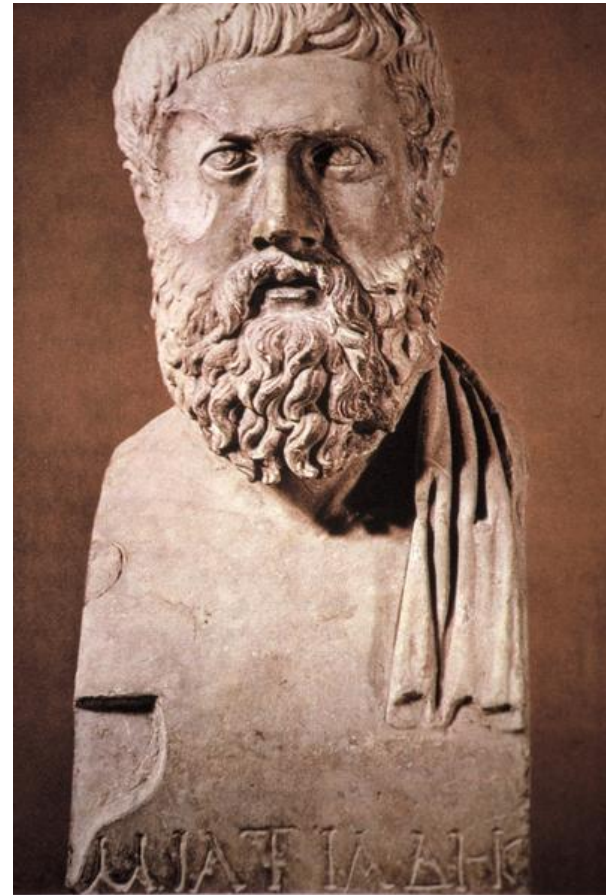
- Triera – grecki okręt wojenny, trójrzędowiec, poruszany siłą żagli lub wioślarzy umieszczonych na trzech poziomach, zaopatrzony w taran

Wojny grecko – perskie (490 – 480 r. p.n.e.)

- bitwa pod Maratonem (490 r. p.n.e.) – zwycięstwo Ateńczyków

Miltiades

Wojny grecko – perskie (490 – 480 r. p.n.e.)

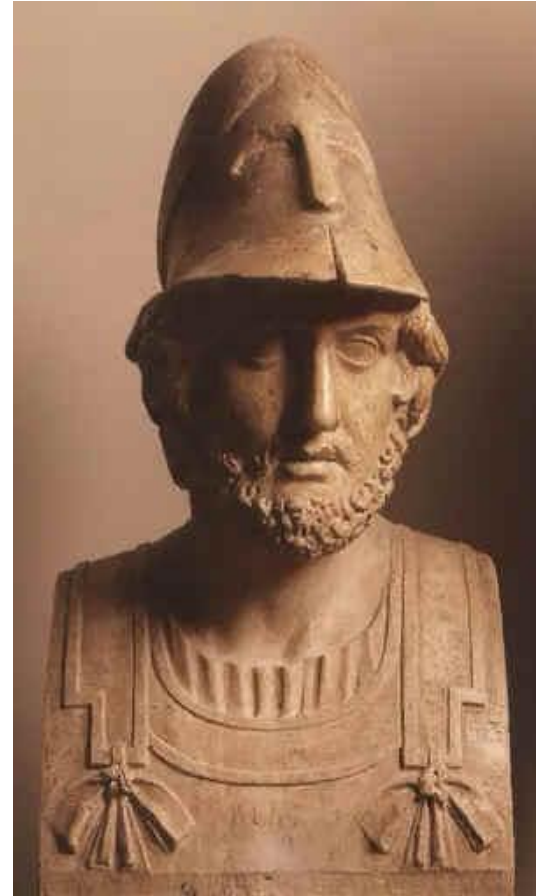
- bitwa pod Termopilami (480 r. p.n.e.) – zwycięstwo Persów

Leonidas

Wojny grecko – perskie (490 – 480 r. p.n.e.)

- bitwa pod Salaminą (480 r. p.n.e.) – zwycięstwo Greków na morzu;
- bitwa pod Platejami (479 p.n.e.) – zwycięstwo Greków na lądzie.

SPARTA

- największa grecka polis położona na **Peloponezie**, w krainie zwanej **Lakonią**, nad rzeką **Euratos**
 - jej mieszkańcy to **Spartanie**, pracowali dla nich niewolnicy – **heloci**, nad granicami mieszkali **periojkwie**
 - Spartan obowiązywało surowe wojskowe wychowanie, gdyż bali się buntu helotów
-

SPARTA - ustrój

WŁADZA
SPARTY

ZGROMADZENI
E
OBYWATELI

RADA
STARSZYCH
(GERUZJA)

2 KRÓLÓW

5 EFORÓW

SPARTAŃSKIE POWIEDZENIA

- **spartańskie warunki** – bardzo surowe, chłopcy mieli kształtować silną wolę, odporność na trudy i przeciwności, by być dobrymi żołnierzami
 - **mówić lakonicznie** – udzielać krótkich, zwięzłych odpowiedzi, nazwa pochodzi od krainy Lakonii, takich odpowiedzi wymagano od obywateli Sparty
 - **powrócić z tarczą** – czyli zwyciężyć, wychowanie wpojone spartańskim żołnierzom nie pozwalało im przegrać w walce, hoplita musiał zwyciężyć, albo polec w boju (np. Leonidas w bitwie pod Termopilami)
-

ATENY

- najbogatsza polis greka, posiadająca najsilniejszą flotę, przewodziła w Związku Morskim
- posiadała rozwinięte rzemiosło, ceniła rozwój nauki, filozofii

ATENY –demokracja

- **demokracja** – (dosłownie: władza ludu), ustrój, w którym podstawowe decyzje w państwie podejmowali obywatele głosując na zgromadzeniu ludowym, o przyjęciu lub odrzuceniu projektu decydowała zawsze większość, oni też wybierali urzędników np. strategów – dowódców armii

Na zdj. Perykles.

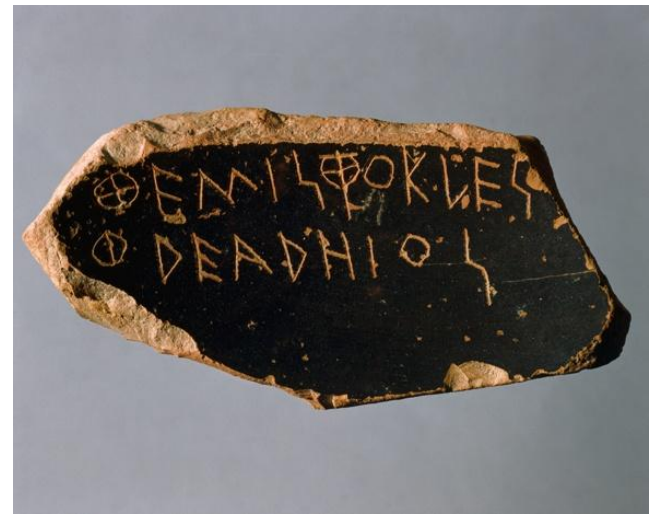
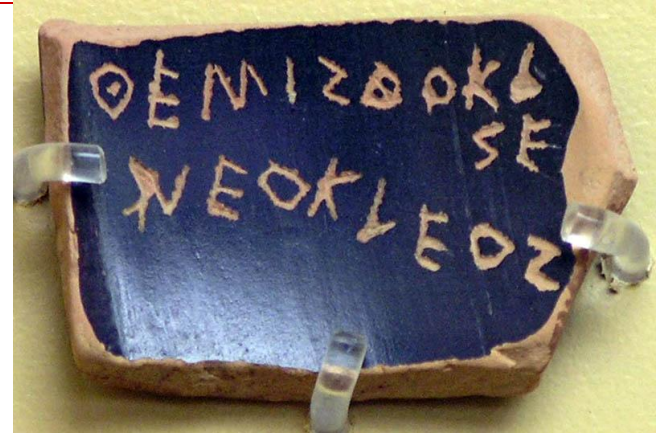
ATENY - ostracyzm

- **ostracyzm** – sąd skorupkowy w Atenach, co roku na zgromadzeniu ludowym pytano obywateli czy ktoś jest wrogiem demokracji i dąży do objęcia całej władzy w polis

ATENY - ostracyzm

- Człowieka, który został wskazany przez większość (nazwiska pisano na glinianych skorupkach – ostrakonach) wyganiano na 10 lat z państwa

ATENY - akropol

- **akropol** – umocnione wzgórze, na którym chronili się mieszkańcy w czasie ataku ze wroga, w Atenach na Akropolu znajdowały się świątynie np. Partenon oraz posąg patronki miasta Ateny z włócznią

ATENY - Partenon

- **Partenon** – świątynia w stylu doryckim na Akropolu w Atenach ku czci bogini opiekunki miasta Ateny, wewnątrz znajdował się jej posąg wyrzeźbiony przez Fidiasza

ZABAWY GREKÓW

Mężczyźni uczują
w pozycji pościelonej

SYMPOZJON

Grecki sympozjon łączył w sobie ucztę, rozrywkę i dyskusję. Nie mogły w nim brać udziału kobiety wolne (uczestniczyły natomiast niewolnice oraz hetery).

Stół na potrawy

Uslugujący chłopiec

TEATR GRECKI

- **Wielkie Dionizje** – jedno z greckich świąt obchodzone ku czci boga wina Dionizosa, częścią obrzędów tego święta było śpiewanie pieśni przez chóry, z czasem wraz z chórem zaczęli występować aktorzy i tak powstał teatr

TEATR GRECKI – rodzaje sztuk

□ **TRAGEDIE**

utwory teatralne o poważnej tematyce, ich bohaterowie postawieni byli w trudnych sytuacjach, wobec dramatycznych wyborów, często kończyły się śmiercią głównego bohatera, tragedie pisali m.in. Tespis, Ajschylos, Sofokles, Eurypides

□ **KOMEDIE**

utwory teatralne, których celem było rozbawienie widza, autorzy komedii żartowali z ważnych polityków, filozofów, a nawet bogów, wyśmiewali także wady i przywary ludzkie, najwybitniejszym twórcą komedii był Arystofanes

TEATR GRECKI

- **amfiteatr** – teatr grecki zbudowany pod gołym niebem, najczęściej na stoku wzgórza wykuwano rzędy dla widowni w kamieniu, odznaczał się świetną akustyką

TEATR GRECKI

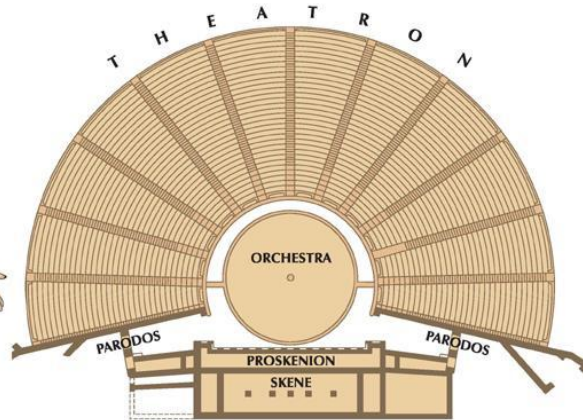
TEATR GRECKI

Teatr grecki

Planosza 14

Aktor w męskiej masce komicznej

Schemat teatru greckiego

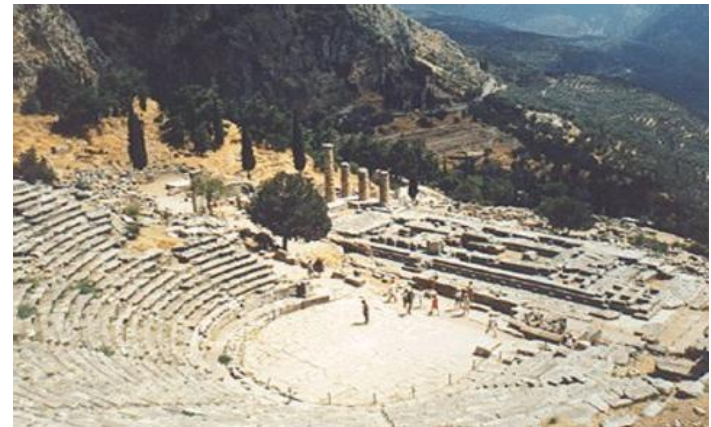
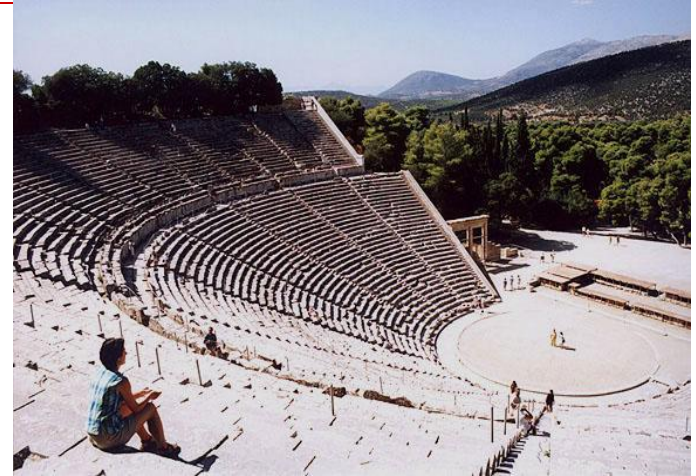
Teatr w Epidauros – wygląd współczesny

Aktor w kobiecej masce tragicznej

AMFITEATR

- **skene** – budynek, który pełnił funkcję garderoby dla aktorów i tworzył tło akcji
- **proskenion** - przednia ściana skene, był ozdabiany dekoracjami do granej sztuki, na jego tle występowali aktorzy
- **orchestra** – owalny plac, na którym występował chór, otoczony był półkolistą widownią
- **theatron** – widownia wykuta w skale, w kształcie półkola

MALARSTWO WAZOWE

- **meandry** -
ozdobne
ornamenty
umieszczane na
krawędziach
naczyní

Styl czarnofigurowy

Styl czerwonofigurowy

Rzeźba grecka

- **Fidiasz** - najświetniejszy grecki rzeźbiarz
 - Atena Partenos
 - Zeus Olimpijski

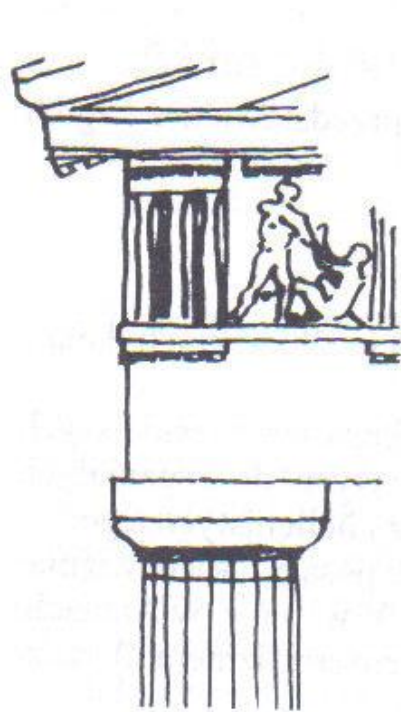

Rzeźba grecka

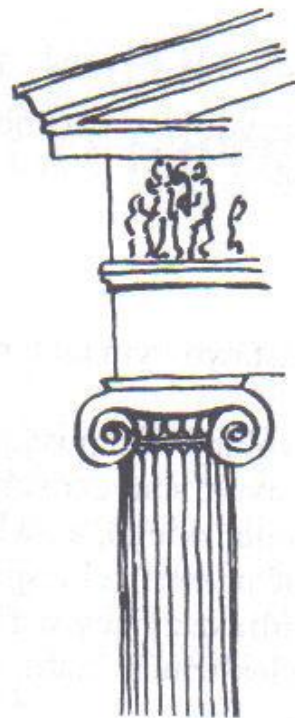
- **Myron** - autor ukazał postać w ruchu (dynamizm ludzkiego ciała)
 - Dyskobol

ARCHITEKTURA - style

dorycki

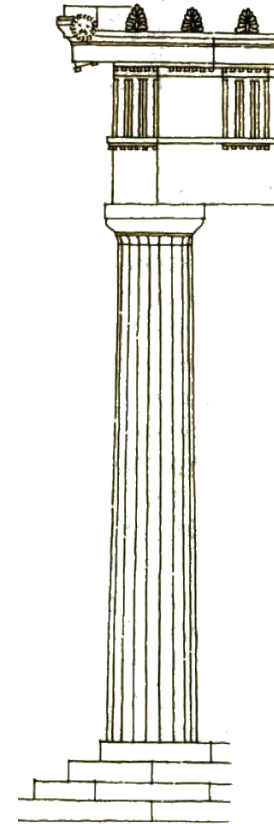
joński

koryncki

ARCHITEKTURA - style

- STYL DORYCKI
 - kolumna
wybrzuszona,
pozbawiona bazy,
głowica o prostej
formie geometrycznej

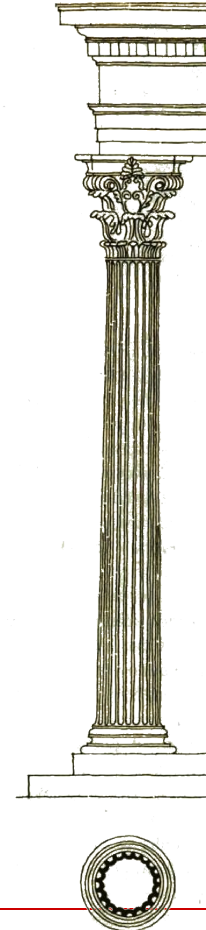
ARCHITEKTURA - style

- STYL JOŃSKI –
kolumny smukłe,
stojące na
profilowanej bazie,
głowice kolumn z
charakterystyczną
ślimaczną
(baranimi rogami)

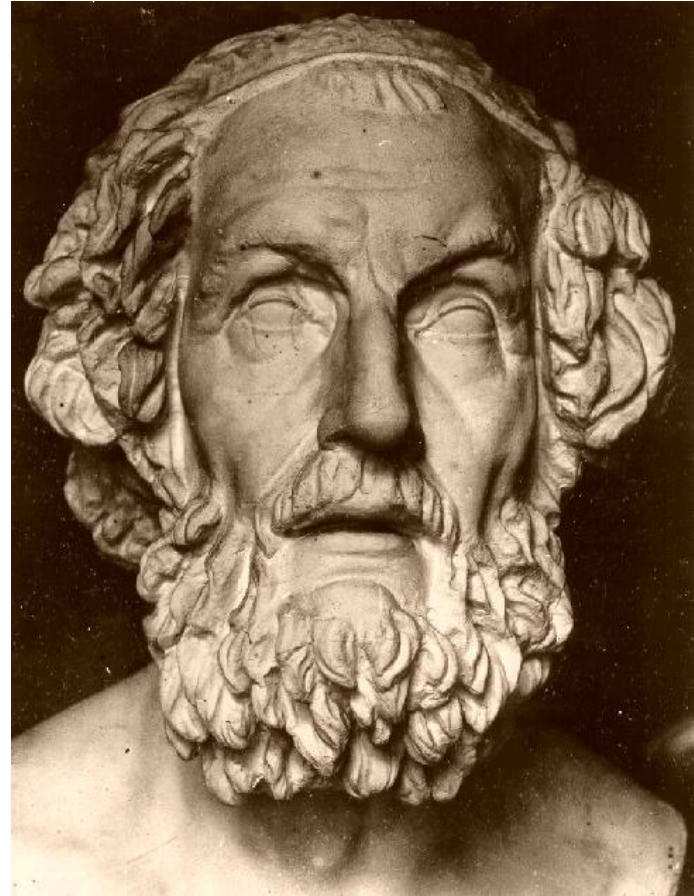
ARCHITEKTURA - style

- STYL KORYNCKI –
kolumny bardzo
smukłe, głowice
kolumn ozdobne z
motywem liści
akantu

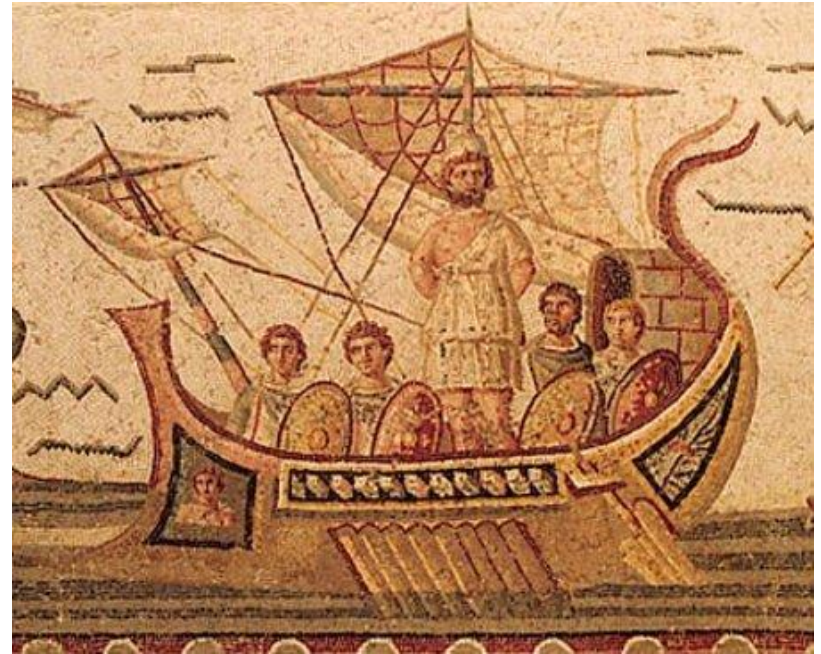

GRECJA - literatura

- **HOMER** – zwany niewidomym pieśniarzem, żył w VIII w. p.n.e., napisał 2 poematy:
 - **Iliada** (opowiada o ostatnim roku wojny trojańskiej)
 - **Odyseja** (opowiada o powrocie Odyseusza na Itakę)

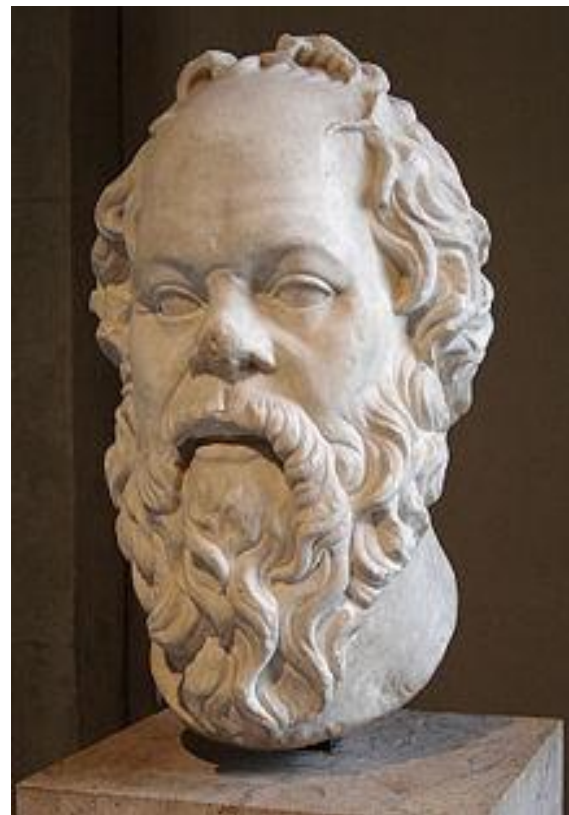

ILIADA I ODYSEJA

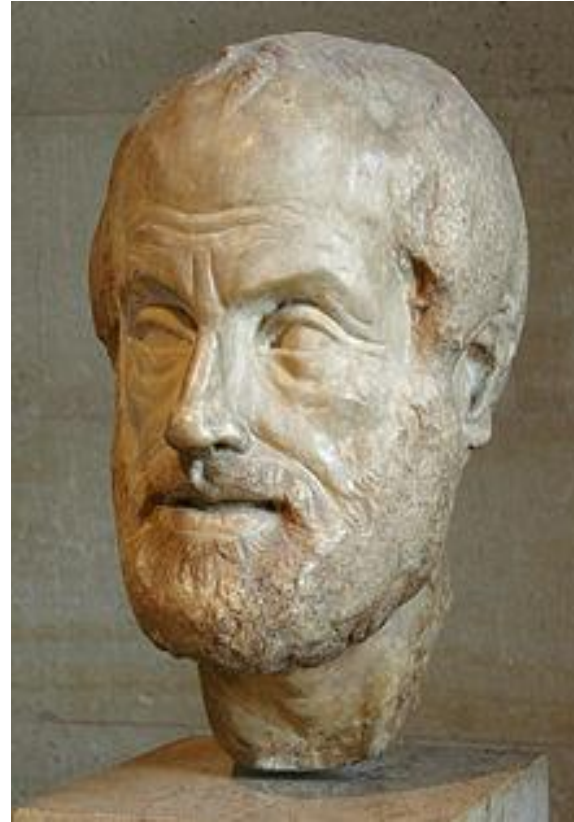
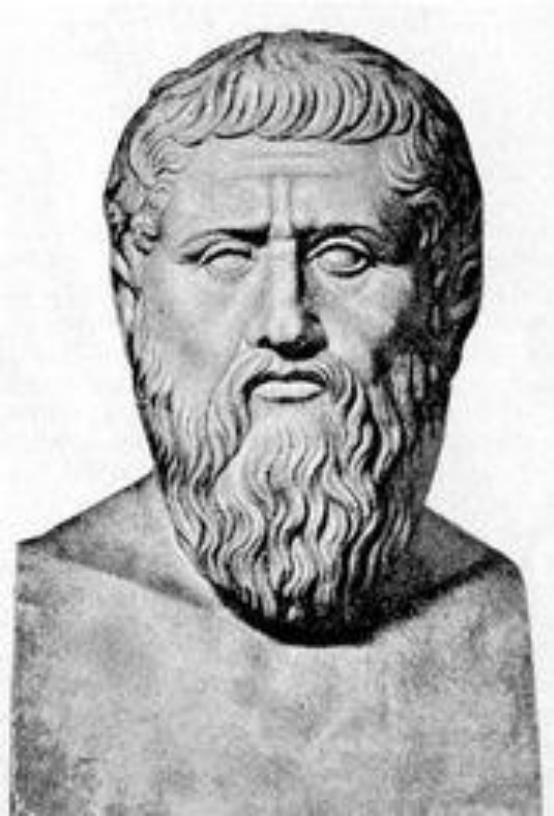

GRECJA - filozofia

- **filozofowie** – dosłownie miłujący mądrość, byli to ludzie – mędracy, którzy poszukiwali odpowiedzi na najtrudniejsze dla człowieka pytania: o początek i naturę świata, o prawa nim rządzące, o człowieka i jego życie, o istotę dobra i zła, najślynniejsi to: Sokrates, Platon, Arystoteles

GRECJA - filozofia

Nauka grecka

□ **MATEMATYKA:**

- Tales z Miletu
- Pitagoras
- Euklides

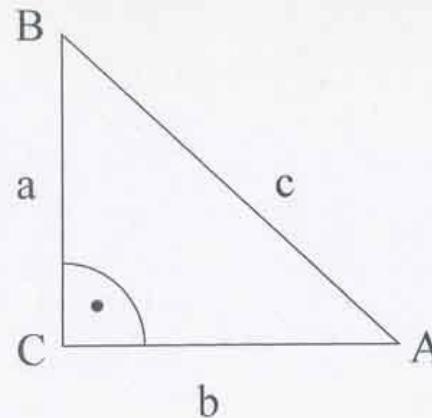
□ **HISTORIA:**

- Herodot
- Tukidydes

□ **GEOGRAFIA:**

- Klaudiusz Ptolemeusz
- Herodot

TWIERDZENIE PITAGORASA

W trójkącie prostokątnym suma kwadratów długości przyprostokątnych jest równa kwadratowi długości przeciwprostokątnej .

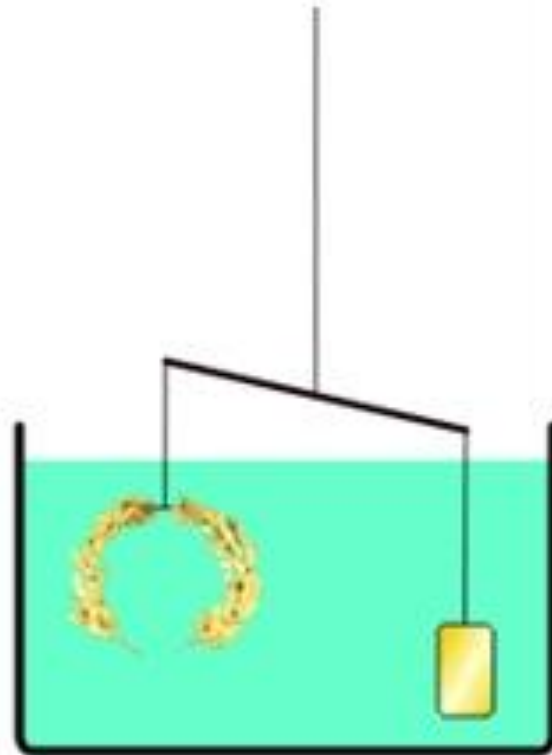
$$a^2 + b^2 = c^2$$

Nauka grecka

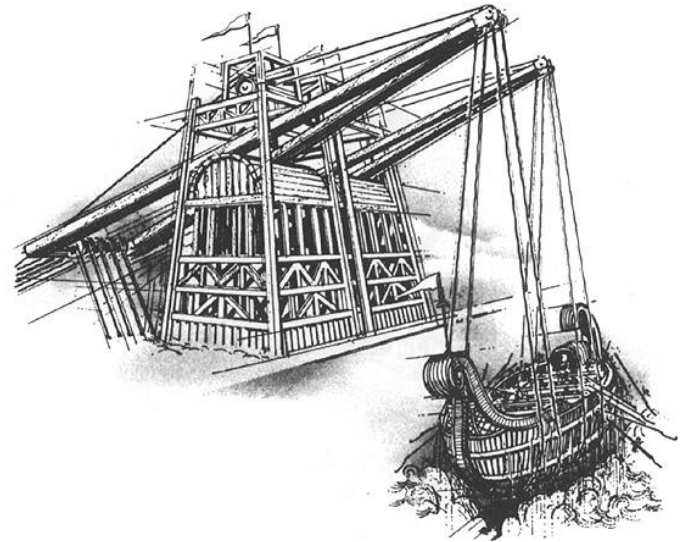
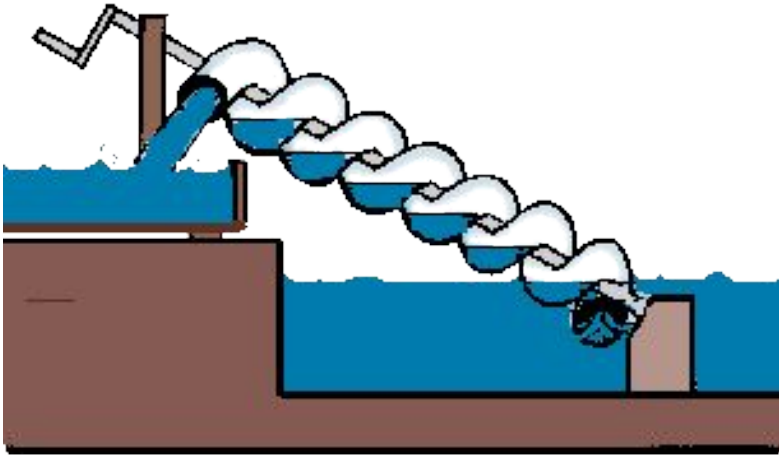
- **ARCHIMEDES** – wybitny matematyk, fizyk i wynalazca. Jego dokonania :
 - obliczył wartość liczby π ;
 - sformułował prawo wyporu cieczy;
 - skonstruował dźwignię i wielokrążek;
 - zbudował śrubę wodną;
 - skonstruował klepsydrę (zegar wodny);
 - budował maszyny oblężnicze i „ogniste zwierciadła”

Archimedes

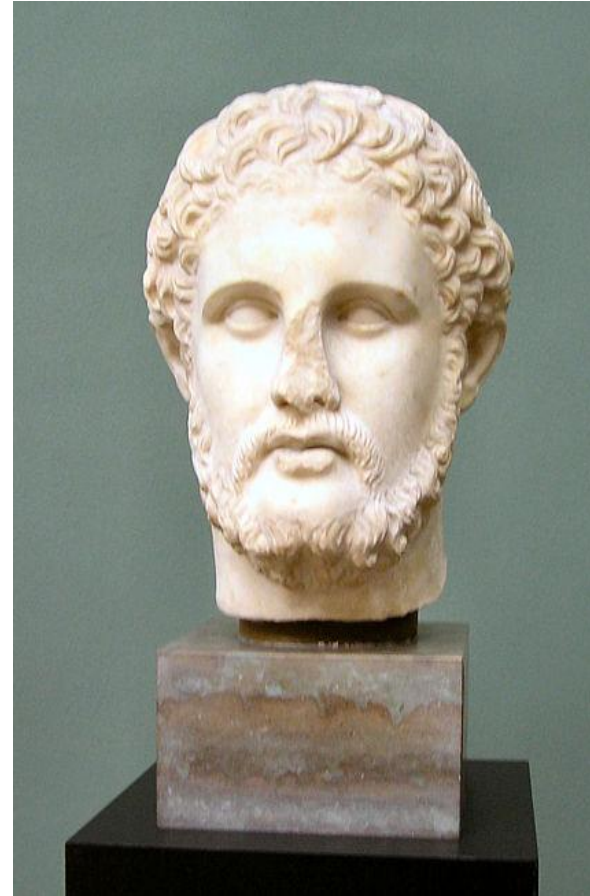

Archimedes

PODBÓJ GRECJI – Filip II Macedoński

- W **338 r. p.n.e.** władca sąsiedniej Macedonii Filip II zwyciężył Greków w bitwie pod **Cheronea** i ogłosił się przywódcą Hellady. Po nim władzę objął syn Aleksander Wielki.

ALEKSANDER MACEDOŃSKI

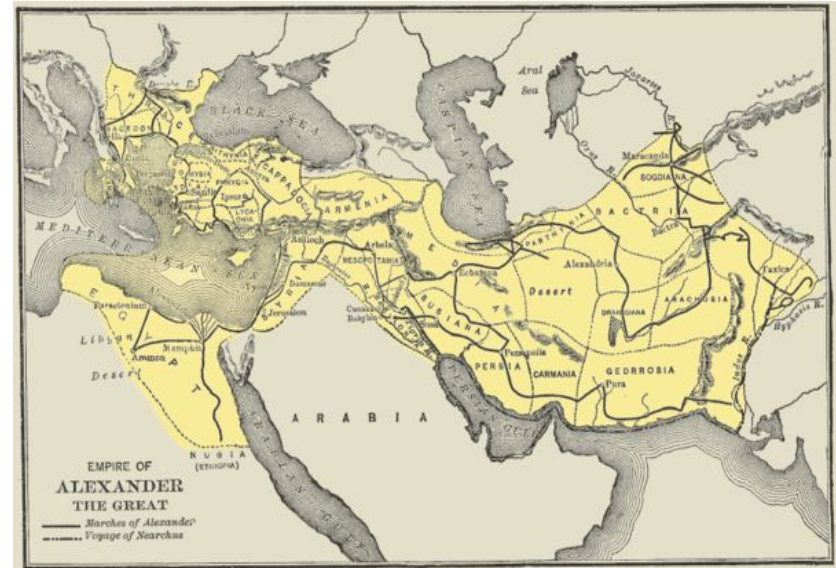
□ **ALEKSANDER WIELKI**

– stojąc na czele Macedończyków i Greków dokonał podboju ogromnej Persji, pokonując ją w 3 bitwach (nad rzeką Granik, pod Issos, pod Gaugamela)

ALEKSANDER MACEDOŃSKI

- Aleksander stworzył ogromne imperium, ale po jego śmierci rozpadło się ono na kilka **państw hellenistycznych**, rządzonych przez jego dowódców i ich następców, istniały one w latach 323 – 31 p.n.e.

KULTURA HELLENISTYCZNA = K. GRECKA + K. WSCHODU

- **kultura hellenistyczna** – była to kultura na obszarach podbitych przez Aleksandra Macedońskiego, była mieszaniną języka, wierzeń, zwyczajów i tradycji greckich z elementami kultur wschodnich

